

Datum

2023-04-27

Vår referens

Bodil Olsson

Utvecklingssamordnare

bodil.olsson@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Ansökan om medlemskap i WHO:s nätverk för äldrevänliga städer STK-2019-1336

Sammanfattning

I september 2019 fattade kommunfullmäktige beslut om att Malmö stad ska ansöka om medlemskap i Världshälsoorganisationens (WHO:s) nätverk för äldrevänliga städer, GNAFCC, (Global Network for age-friendly Cities and Communities) med anledning av motion från Kay Wictorin (C). Kommunfullmäktige gav kommunstyrelsen i uppdrag att ansöka om medlemskap, utvärdera detta och fatta här till hörande beslut rörande stadens deltagande. Stadskontoret har tagit fram ett förslag på underlag för beslut och föreslår att kommunstyrelsen går vidare i processen med ansökan.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen att besluta

1. Kommunstyrelsen överför 300 000 kr år 2023 från kommunstyrelsens anslag till förfogande till kommunstyrelsen för finansiering av medlemskapet i WHO:s nätverk GNAFCC samt för att stadsövergripande leda och samordna arbetet med äldrevänliga städer.
2. Kommunstyrelsen beaktar 800 000 kr årligen i beredningen av kommunfullmäktiges budget för år 2024–2026, samt 500 000 kr år 2027, för finansiering av medlemskapet i WHO:s nätverk GNAFCC samt för att stadsövergripande leda och samordna arbetet med äldrevänliga städer.
3. Kommunstyrelsen uppdrar åt stadskontoret att leda arbetet.
4. Kommunstyrelsen uppdrar åt kommunstyrelsens ordförande att underteckna stödbrevet som bifogas ansökan.

Beslutsunderlag

- Beslut KF 190905 §178 med reservation från (V)
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 230508 Ansökan om medlemskap i WHO:s nätverk för äldrevänliga städer

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2023-05-08

Kommunstyrelsen 2023-05-17

Beslutet skickas till

Stadskontoret, intern ledning och stöd, ekonomi och utveckling
Stadskontoret, hållbarhetsavdelningen
Alla nämnder

Ärendet

I september 2019 fattade kommunfullmäktige beslut om att Malmö stad ska ansöka om medlemskap i Världshälsoorganisationens, (WHO:s), nätverk för äldrevänliga städer, GNAFCC, (Global Network for age-friendly Cities and Communities) med anledning av motion från Kay Wictorin (C). Kommunfullmäktige gav kommunstyrelsen i uppdrag att ansöka om medlemskap, utvärdera detta och fatta här till hörande beslut rörande stadens deltagande, STK-2018-1357.

GNAFCC startades av WHO 2010 mot bakgrund av att andelen äldre i världen ökar liksom urbaniseringen. Idag över har nätverket över 1 400 medlemsstäder i mer än 50 länder. Följande kommuner i Sverige är medlemmar: Stockholm, Göteborg, Uppsala, Östersund, Gävle och Hallstahammar.

Nätverket har utvecklat en modell för hur man bättre kan verka för att städer erbjuder ett aktivt, hälsosamt och självständigt åldrande. Det äldrevänliga nätverket erbjuder ett ramverk i form av en handbok, en databas, arbetsmetoder och ett nätverk för att aktörer som arbetar med att utveckla äldrevänliga städer. GNAFCC definierar äldre som 60 år eller äldre medan målgruppen för svensk del och därmed även för Malmö utgörs av personer som är 65 år och äldre. För att uppfylla nätverkets medlemsvillkor krävs att målgruppen involveras brett i varje del av processen.

Medlemskapet innebär några obligatoriska moment:

1. **Engagera och förstå:** Inkluderande av stadens äldre i arbetet alla faser är en bärande princip enligt WHO:s ramverk. Att engagera intressenter inklusive äldre människor, även de som är isolerade eller svåra att nå, för att förstå deras behov och preferenser och de befintliga hinder och möjligheter för hälsosamt och aktivt åldrande är nyckeln till att bli mer äldrevänlig utifrån lokala behov och prioriteringar. Staden ska i denna fas göra en baslinjemätning utifrån WHO:s åtta fokusområden:
 - Utomhusmiljöer och bebyggelse
 - Bostäder
 - Transporter
 - Respekt och social inkludering
 - Socialt deltagande
 - Delaktighet i samhälle och arbetsliv
 - Kommunikation och information
 - Samhällsstöd och hälsovård
2. **Planera:** Utifrån ovanstående analys/problemdefinition ska berörda intressenter utveckla en gemensam vision, komma överens om prioriteringarna för åtgärder och planera hur staden kommer att hantera dessa utmaningar, vilket utmynnar i en treårig handlingsplan.

3. **Åtgärd:** Genomförande av handlingsplanen är kärnan i att skapa en äldrevänlig stad. WHO:s guide/ramverk för att skapa äldrevänliga städer listar många möjliga åtgärder. Ett medlemskap ställer krav på inrapportering av framdrift till WHO för uppställda/prioriterade fokusområden.
4. **Mäta:** Att samla bevis genom lämpliga indikatorer för både framstegen när det gäller att genomföra handlingsplanen och dess påverkan på människors liv är avgörande för framgången och hållbarheten i en stads ansträngningar att bli mer äldrevänlig. Bevakning och utvärdering av framsteg hjälper till att identifiera framgångar och utmaningar, ge resultat som kan kommuniceras till lokala intressenter och tjäna som grund för att fastställa prioriteringar för framtida åtgärder. som ska följas upp med lämpliga indikatorer

Stadskontorets bedömning

En arbetsgrupp har inrättats på stadskontoret som arbetat med kommunfullmäktiges uppdrag att ansöka om medlemskapet och att ta fram underlag till att fatta beslut som behövs för att staden ska kunna delta i nätverket. Pandemin har dessvärre försenat arbetet med medlemsansökan och den fortsatta hanteringen av ärendet i dialogen med berörda. Arbetsgruppen har undersökt förutsättningarna för att kunna delta i nätverket genom att bland annat ha inventerat styrdokument i staden, varit i kontakt med för målgruppen berörda organisationer samt varit i kontakt med kommuner i Sverige som är medlemmar i nätverket kring organisering och bemanning.

Efter en dialog med Centrala Pensionärsrådet har begreppet ”*äldrevänliga städer*” och inte ”*äldersvänliga städer*” valts då åsikten var att detta är ett mer korrekt begrepp för målgruppen för nätverket, det vill säga personer som är 65 år och äldre. I sammanhanget bör nämnas att cirka 51 000 malmöbor är över 65 år, och gruppen förväntas öka med ungefär 10 000 personer de närmaste 10 åren, främst i åldern 75–84 år. Precis som Malmös befolkning i sin helhet kommer Malmös äldre från olika bakgrunder och i framtiden kommer andelen utrikesfödda bland äldre malmöbor att öka. Livsvillkoren och behoven skiftar stort då åldersspannet i den aktuella målgruppen är brett och inrymmer två generationer. Stadskontoret anser att arbetet med att uppfylla medlemsvillkoren för WHO:s nätverk kan främja Malmö stads eget utvecklingsarbete av en äldrevänlig stad och bidra till att uppfylla de globala utvecklingsmålen.

Arbetsgruppen har inlett en kartläggning av kommunövergripande styrdokument och andra dokument som kan anses ha bäring på en äldrevänlig stad i olika avseenden, exempelvis Malmö stads budget, Agenda 2023, översiktsplanen samt styrdokument som rör digitalisering, folkhälsa, grönplan, bostadsförsörjning, trafik och mobilitetsplan, våld i nära relationer, nationella minoriteters rättigheter, färdtjänst, trygghet och säkerhet, kultur och arbete mot diskriminering. Kartläggningen är att komplettera och analysera vilket kan leda till behov av en översyn av dokumenten.

Därutöver har andra processer/samarbeten/rapporter listats som kan anses vara relevanta såsom Malmökommissionens slutrapport, befolkningsprognosen, det europeiska stadsnätverket Eurocities med arbetsgrupperna ”Housing” och ”Urban wellbeing and ageing”, samt WHO-nätverket Healthy Cities.

Arbetsgruppen har analyserat vad medlemskraven innebär för staden i form av organisering och resurser. Inledande samtal har förts om medlemskapet och dess villkor med representanter från Centrala Pensionärsrådet, civilsamhället, äldreombudsmannen samt andra svenska kommuner som är medlemmar i nätverket. Stadskontoret har återrapporterat arbetet i årsrapporten 2022.

Stadskontoret konstaterar inledningsvis att ett medlemskap i GNAFCC är avgiftsfritt, inte kräver några tjänsteresor eller ålägger Malmö stad att arrangera möten med andra medlemsstäder. I gengäld innebär ett medlemskap en långsiktig förpliktelse att genomföra ett fortsatt och flerårigt utvecklingsarbete. En baslinjemätning som utgår från nätverkets fokusområden ska genomföras då Malmö stads styrdokument och processer för ett äldrevänligt arbete analyseras. Utifrån denna ska en treårig handlingsplan med aktiviteter upprättas för att avgöra var ett medlemskap i GNAFCC på ett bra sätt kompletterat det som redan görs. Staden kan efter baslinjemätningen välja att arbeta med alla fokusområden eller, vilket stadskontoret rekommenderar, prioritera vissa. De kunskaper och erfarenheter som hämtas från processen och som driver utvecklingen framåt ska delas med de andra medlemmarna i GNAFCC genom publicering på nätverkets hemsida.

Medlemsvillkoren innebär att processen i varje del ska förankras i målgruppen. Detta går i linje med ett allt större intresse för äldres situation och delaktighet, inte minst som en konsekvens av pandemin. Därmed är det viktigt att utveckla dialogen med och medverka av de äldre. Fler äldre får sina röster hörda och sina behov kartlagda och ett större inflytande på frågor som deltagande och tillvaratagande av äldres resurser, tillgängliga bostäder och närområden, mobilitet, översiktsplaner, boende och andra hälsa-, vård- och omsorgstjänster.

Nätverkets fokusområden rör flertalet av stadens förvaltningars verksamhetsområden och avgränsas inte till frågor som rör hälsa vård och omsorg. Stadskontoret föreslår därför att medlemskapet ska vara kommunövergripande och att en resurs tillsätts centralt på stadskontoret.

Resursen föreslås ansvara för:

- ansökan om medlemskapet och uppfyllandet av medlemsvillkoren. En utvärdering av handlingsplanens genomförande ska ske vilket förslagsvis skulle kunna läggas på annat håll i organisationen än på den resurs som utses. Därutöver tillkommer kommunikationsinsatser som är ytterst viktiga för arbetets framgång.
- att förankra processen löpande i målgruppen i bred representation. Detta inbegriper de malmöbor som är över 65 år och som inte är medlemmar i pensionärsorganisation eller i övrigt föreningsliv.
- att bedriva ett nära samarbete med berörda förvaltningar runt handlingsplanen med aktiviteter samt ansvara för en sektorsövergripande samverkan med andra berörda som exempelvis civilsamhället.

Resursen bör motsvara en heltidstjänst under fyra år, (uppskattad arbetsinsats baserat på organisationen i andra svenska medlemsstäder):

- år 1 inbegriper baslinjemätning och analys samt framtagande av treåriga handlingsplan med aktiviteter i förankring med målgruppen.
- år 2–4 inbegriper samordning med förvaltningar, genomförande och återrapportering den treåriga handlingsplanen med förankring i målgruppen samt utvärdering av medlemskapet. I tillägg till den samordnade funktionen krävs som insats från de förvaltningar som berörs av aktiviteterna i handlingsplanen uppskattningsvis 10–20 % av heltid per år.

Stadskontoret förslår att kommunstyrelsen överför 300 000 kr år 2023 från kommunstyrelsens anslag till förfogande till kommunstyrelsen för finansiering av medlemskapet i WHO:s nätverk GNAFCC samt för att stadsövergripande leda och samordna arbetet med äldrevänliga städer.

Vidare föreslår stadskontoret kommunstyrelsen att beakta 800 000 kr årligen i beredningen av kommunfullmäktiges budget för år 2024–2026 samt 500 000 kr år 2027, för finansieringen av medlemskapet i WHO:s nätverk GNAFCC och för att stadsövergripande leda och samordna arbetet med äldrevänliga städer.

Slutligen föreslår stadskontoret kommunstyrelsen att uppdra åt kommunstyrelsens ordförande att underteckna stödbrevet som bifogas ansökan.

Stadskontoret föreslår kommunstyrelsen besluta att gå vidare med ansökan.

Ansvariga

Micael Nord Näringslivsdirektör

Magdalena Bondeson Sektionschef

Andreas Norbrant Stadsdirektör